

Handläggare: Gunilla Olofsson
Telefon: 08 - 598 25 605

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner förslaget till reviderade riktlinjer för ensamkommande barn och ungdomar för egen del och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen för beslut.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Med anledning av förändrad lagstiftning är det nödvändigt att revidera nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar. Flera nya bestämmelser har tillkommit i lagstiftningen och bl.a. har ansvaret för mottagande av och boenden för ensamkommande asylsökande barn och ungdomar överförs till kommunerna. Förslaget till riktlinjer syftar till att tydliggöra ansvaret för stadens socialtjänst och att handläggningen genomförs på ett rättssäkert sätt, med barnets bästa i förgrunden. Ansvarig stadsdelsnämnd ska se till att barnets/den unges sociala situation utreds och att barnet/den unge får ett tryggt boende under asylprocessen och vid ett eventuellt uppehållstillstånd.

Riktlinjerna försöker också att klarlägga ansvaret kring gruppen barn och unga som tillfälligt vistas i Sverige utan sina vårdnadshavare och uppmärksammas i

samband med att de bl.a. har gripits av polisen p.g.a. misstankar om brott. Dessa barn och ungdomar söker inte asyl utan har snarare en avvisande attityd till hjälp från myndigheter. Lagstiftningen är betydligt oklarare för denna målgrupp.

Bakgrund

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar som antogs av kommunstyrelsen 2003-04-09 är inaktuella och måste revideras med anledning av förändrad lagstiftning och ändrad ansvarsfördelning mellan stat och kommun. En ny lag (2005:49) om god man för ensamkommande barn trädde i kraft den 1 juli 2005. Den 1 juli 2006 ändrades bestämmelserna i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) kring mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl. Syfte med förändringarna är att förbättra mottagandet. En renodling har bl.a. gjorts av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun, som innebär att kommunerna har fått ansvaret för mottagandet och för att tillhandahålla boenden. Begreppet vistelsekommun har tydliggjorts, för att barnet ska få det stöd och den hjälp som föreskrivs i socialtjänstlagen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av staben för utredning och projekt inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor i samarbete med representanter från stadsdelsförvaltningarna Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista, enheten för familje- och ungdomsinsatser och socialjouren vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen samt juridiska avdelningen vid stadsledningskontoret.

Förvaltningens förslag

I ärendet ”Beredskap för mottagande av ensamkommande asylsökande barn och ungdomar” till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens sammanträde den 22 april 2010, ges en omfattande lägesrapport vad gäller stadens mottagande av ensamkommande asylsökande barn och ungdomar. Sammanfattningsvis kan konstateras att sedan kommunerna fick ansvaret för mottagandet (1 juli 2006) så har antalet mottagna asylsökande ensamkommande barn och unga stadigt ökat.

År	Totalt	Anvisningskommun		Ankomstkommun
		abo	ebo	
2006 (fr.o.m.)	60	19	41	okänt
2007	109	15	94	okänt
2008	106	28	78	okänt
2009	186	49	101	36

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar.

t.o.m. 2010-03-25	45	12	25	8
-------------------	----	----	----	---

Källa: Migrationsverket och socialjouren

Med stor sannolikhet kommer en prognos för år 2010 hamna på åtminstone samma antal som för år 2009. För innevarande år har t.o.m. den 25 mars totalt 45 ensamkommande barn och ungdomar anvisats till staden eller anmälts att de vistas i staden i avvaktan en anvisning. En enkätundersökning har genomförts angående bl.a. hur många ensamkommande barn och ungdomar som var aktuella under år 2009. Enkätundersökningen visade att ca 340 barn och ungdomar var aktuella för olika insatser.

Stockholms stad har från och med 09-11-01 förbundit sig att hålla 27 boendeplatser tillgängliga för asylsökande barn och ungdomar (14 år och upp till 18 år) och 54 boendeplatser tillgängliga för barn och ungdomar (från 14 år) som beviljats uppehållstillstånd. En ny överenskommelse har slutits för år 2010 med ytterligare 15 (+ 10 platser hösten 2010) asylplatser för framförallt barn och ungdomar som har anvisats till Stockholm p.g.a. att någon närstående bor i staden. Ansvar för anvisningsboenden inom Stockholms stad har socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens (SAN) enhet för familje- och ungdomsinsatser.

Avtalsplatser november 2009		Nya avtalsplatser mars + hösten 2010	Avtalsplatser totalt
Asyl	Upphållstillstånd	Asyl	
27	54	15+10	96 + 10

Med anledning av det stora behovet av anvisningsplatser för asylsökande ensamkommande barn och ungdomar har Kommunförbundet Stockholms län (KSL) och länsstyrelsen i Stockholms län gemensamt tagit initiativ till en dialog mellan länets kommuner. En avsiktsförklaring har antagits av länsstyrelsen och KSL. Länets kommuner har kommit överens om att gemensamt öka antalet platser ytterligare med drygt 200 till 340 platser. Avsiktsförklaringen innebär för Stockholms stads del att antalet avtalsplatser kommer att utökas ytterligare under året.

Förslag till reviderade riktlinjer

Nedan följer en kortfattad redogörelse av viktiga förslag till förändringar i riktlinjerna med anledning av förändrad lagstiftning och identifierade brister i handläggningen.

Reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar.

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20
 Telefon 08: 508 25 000. Fax 08: 508 25 099
 gunilla.olofsson@saf.stockholm.se

Nya bestämmelser i lagstiftningen

- En ny lag (2005:49) om god man för ensamkommande barn trädde i kraft den 1 juli 2005. Den nya lagen innebär att den gode mannens befogenheter har utökats. I de frånvarande föräldrarnas ställe ska den gode mannen kunna agera som både förmyndare och vårdnadshavare för barnet. Barnet får därigenom en företrädare som på ett heltäckande sätt kan ta tillvara dess intressen i Sverige och verka för barnets bästa. Den dagliga omvårdnaden och tillsynen ligger dock utanför den gode mannens uppdrag.
- Den 1 juli 2006 ändrades bestämmelserna i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) kring mottagandet av ensamkommande barn som söker asyl. Syftet var att förbättra mottagandet ur barnets perspektiv. Genom lagändringarna, har ansvarsfördelningen mellan stat och kommun renodlats. Kommunen har ansvaret för att tillhandahålla boende och begreppet vistelsekommun har tydliggjorts för att barnet ska få det stöd och den hjälp som föreskrivs i socialtjänstlagen. Detta innebär att kommunen har ansvaret för att utreda barnets/den unges behov och att besluta om lämpligt boende. I propositionen om mottagande av ensamkommande barn hänvisar regeringen till normaliseringsprincipen, dvs. att samma regler bör gälla samtliga barn som vistas i Sverige. Det innebär att alla barn som vistas i Sverige ska omfattas av samma sociala omvårdnadssystem så långt det är möjligt. Migrationsverket behåller ett övergripande ansvar och verket ansvarar för i vilken kommun barnen placeras och har kostnadsansvar för mottagandet. Migrationsverket har med anledning av ovanstående i uppdrag att teckna överenskommelser med kommunerna om mottagande både under asylprövningen och tiden efter för de barn och ungdomar som beviljas uppehållstillstånd.

I direkt anslutning till när ett ensamkommande barn/ungdom anländer till Sverige och söker asyl ska ett tillfälligt boende ordnas till dess att Migrationsverket kan anvisa en kommun för barnet. Ansvaret ligger på den kommun, där barnet eller den unge ger sig till känna för svensk myndighet. Flertalet av de ensamkommande barnen/ ungdomarna i Stockholms län söker asyl vid Migrationsverkets ansökningsenhet för asylsökande i Solna eller kommer via Arlanda flygplats i Sigtuna. Migrationsverket har därför tecknat avtal med Solna stad och Sigtuna kommun om att de utgör s.k. *ankomstkommuner*. Så snart som möjligt efter ankomsten ska Migrationsverket anvisa barnet eller den unge till en kommun, som svarar för boende och omsorg under den tid ansökan om asyl prövas och även tiden därefter för de barn och unga som beviljas uppehållstillstånd. I Stockholms län har bl.a. Stockholms stad tecknat en överenskommelse med Migrationsverket om att ta emot ensamkommande barn och ungdomar som sökt asyl och staden utgör en s.k. *anvisningskommun*. Stockholms stad

har också tecknat en överenskommelse om ett antal platser för ensamkommande barn och ungdomar som beviljats uppehållstillstånd.

- Kommuner och landsting har rätt till statlig ersättning för vissa kostnader för asylsökande och vissa andra utlänningar. Den statliga ersättningen regleras i *förordning (2002: 1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.* Enligt förordningen ersätts en kommun som har träffat överenskommelse med Migrationsverket med en fast ersättning, oavsett antalet barn och för gruppboendet. Ersättning utgår också enligt schablon för utredning av ensamkommande barn enligt 11 kap. 1 § SoL och för faktiska kostnader för boende och omvårdnad (utöver avtalade platser). Om vården har påbörjats innan den unge fyllt 18 år, kan ersättning sökas för kostnader fram tills dess att den unge fyller 21 år. Ersättning utgår även efter att barnet/den unge har beviljats uppehållstillstånd. I riktlinjerna finns ett avsnitt kring vilka kostnader som stadsdelsnämnderna kan eftersöka och hur rutinerna ser ut för detta.

Förslag till nya handläggningsrutiner

Förslaget till riktlinjer syftar till att tydliggöra ansvaret för stadens socialtjänst och att handläggningen genomförs på ett rättssäkert sätt, med barnets bästa i förgrunden. Ansvarig stadsdelsnämnd ska se till att barnets/den unges sociala situation utreds och att barnet/den unge får ett tryggt boende under asylprocessen och vid ett eventuellt uppehållstillstånd.

- För att möjliggöra ett optimalt mottagande av de barn och ungdomar som kommer till staden har en översyn skett av samarbetsrutinerna med Migrationsverket. Från och med årsskiftet 2009/2010 gör Migrationsverket alltid en anmälan till socialjouren för varje enskilt ensamkommande barn/ungdom som anvisas till Stockholms stad. Socialjouren vidarebefordrar sedan anmälan till berörd stadsdelsnämnd. Denna rutin innebära att staden får en kontinuerlig kontroll över hur många och vilka asylsökande barn och ungdomar som anvisas till staden. Rutinen skapar vidare förutsättningar för en ökad rättsäkerhet för det enskilda barnet genom att handläggningen påskyndas.
- Förtydligande görs kring hur den sociala utredningen ska göras kring barnet/den unge och att utredningen ska inkludera en efterforskning av barnet/den unges vårdnadshavare.
- Förtydligande görs i riktlinjerna för hur handläggning av barn/ungdomar som anvisas till en närstående familj ska ske. Förtydligandet innebär att handläggningen avseende *utredning av barnets sociala situation* respektive

utredning av familjens lämplighet som familjehem ska utföras var för sig och av olika handläggare. Vidare förslås att vid en anvisning till en närstående ska ett hembesök göras omgående för en bedömning av barnets/den unges skyddsbehov. Huvudlinjen är att barnet/den unge inte bör bo hos den närstående familjen innan hemmet är utrett och godkänt.

- När barnet/den unge har bott i familjen under en längre tid, innan vistelsen kom till SDN:s kännedom, bör barnet/den unge kunna bo kvar hos familjen under tiden för utredning av hemmet, om en bedömning görs att detta är bäst för barnet/den unge. I dessa fall rekommenderas att endast omkostnader för barnet/den unge betalas ut till familjen under utredningstiden.

Den fortsatta integrationsprocessen

Alla ensamkommande barn och ungdomar har det gemensamt att de har separerats från sina familjer och sitt hemland i en utvecklingsmässigt känslig ålder. Flertalet har varit med om traumatiska händelser och bär på både smärta och sorg p.g.a. sina erfarenheter. Den fortsatta vårdplaneringen bör utgå från dessa omständigheter för att förebygga eventuella ytterligare svårigheter i vuxen ålder. Enligt föräldrabalkens bestämmelser i 7 kap.1 § har vårdnadshavare ett försörjningsansvar när den unge fullföljer sin skolgång upp tills dess att den unge fyller 21 år. Samma bestämmelser rekommenderas vara utgångspunkt för ensamkommande ungdomar som beviljats uppehållstillstånd. Syftet är att möjliggöra den unges fortsatta integrationsprocess.

Begreppet "ensamkommande barn"

Ofta associeras begreppet "ensamkommande barn" med barn och unga som kommer till Sverige och söker asyl. Under de senaste åren har en ny grupp barn och unga som tillfälligt vistas i Sverige utan sina vårdnadshavare uppmärksamats i samband med att de bl.a. har gripits av polisen p.g.a. misstankar om brott. Dessa barn och ungdomar söker inte asyl utan har snarare en avvisande attityd till hjälp från myndigheter. Lagstiftningen är betydligt oklarare för denna målgrupp. Riktlinjerna försöker att klarlägga ansvaret kring även denna grupp barn och ungdomar.

Människohandel

Sannolikheten är stor för att det inom de olika grupperna av ensamkommande barn och ungdomar, som officiellt befinner sig på flykt och söker asyl eller grips för något misstänkt brott, döljer sig offer för människohandel. Riktlinjerna syftar till

att lyfta fram detta perspektiv i arbetet med ensamkommande barn och ungdomar och betona vikten av att i möjligaste mån undersöka om så är fallet.

Bilagor

1. Riktlinjer för handläggning av ärenden gällande ensamkommande barn och ungdomar.